

Kategorija: 2.6.10.2.1. Neteisėta veika;2.6.10.2.4.1. Turtinė žala;2.6.10.5.2.17. Kiti žalos atlyginimo atvejai;2.6.10.8. Žalos atlyginimo būdo, dydžio nustatymas ir žalos atlyginimo mokėjimas;3.2.4.4. Įrodinėjimo pareiga ir jos paskirstymas tarp šalių;3.4.3.5.2. Bankroto administratoriaus pareigos ir teisės;3.4.3.5.3. Bankroto administratoriaus atsakomybė;

Civilinė byla Nr. e3K-3-32-823/2020

Teismo proceso Nr. 2-43-3-02042-2017-0

Procesinio sprendimo kategorijos: 2.6.10.2.1; 2.6.10.2.4.1; 2.6.10.5.2.17; 2.6.10.8; 3.2.4.4; 3.4.3.5.2; 3.4.3.5.3

(S)

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

N U T A R T I S

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2020 m. vasario 20 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės (pranešėja), Gedimino Sagačio ir Dalios Vasarienės (kolegijos pirmininkė),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovės uždarnosios akcinės bendrovės „Atenergo“ kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. rugpjūčio 1 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės bankrutavusios uždarnosios akcinės bendrovės „Aftalitana“ ieškinį atsakovams uždarajai akcinei bendrovei „Atenergo“ ir A. M., dalyvaujant tretiesiems asmenims, nepareiškiantiems savarankiškų reikalavimų, „AAS BTA Baltic Insurance Company“ Lietuvos filialui ir „InterRisk Vienna Insurance Group AAS“ Lietuvos filialui, dėl žalos atlyginimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama **dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių bankroto administratoriaus civilinę atsakomybę, taip pat proceso teisės normų, reglamentuojančių įrodinėjimo pareigos paskirstymą, aiškinimo ir taikymo.**

2. Ieškovė prašė teismo priteisti iš atsakovų solidariai 17 917,70 Eur žalos atlyginimą ir 6 procentų dydžio procesines palūkanas.

3. Ieškovė nurodė, kad Klaipėdos apygardos teismas 2012 m. lapkričio 13 d. iškėlė jai bankroto bylą, bankroto administratore paskyrė atsakovę UAB „Atenergo“, kurios direktoriumi ir įgaliotu asmeniu buvo atsakovas A. M..

4. Ieškovei nuosavybės teise priklausė automobiliai „BMW 745“ ir „BMW X5“. 2006 m. lapkričio 23 d. kredito sutarties įvykdymui užtikrinti automobiliai įkeitimo lakštu buvo įkeisti AB Ūkio bankui (po reikalavimų perleidimo – AB Šiaulių bankui). Automobiliis „BMW 745“ įkeitimo momentu įvertintas 46 339,20 Eur, o „BMW X5“ – 30 410 Eur. Po bankroto bylos ieškovei iškėlimo bankroto administratorė UAB „Atenergo“ perėmė ieškovei priklausančius automobilius iš BAB Ūkio banko aikštelės.

5. Atsakovė UAB „Atenergo“ tinkamai neorganizavo klausimo dėl ieškovei priklausančio turto – automobilių pardavimo sprendimo. Nors bankroto administratorė rengė kreditorių susirinkimus, tačiau sprendimai dėl įmonės automobilių pardavimo priimti nebuvo. Pirmojo kreditorių susirinkimo metu 2013 m. gegužės 8 d. įkaito turėtojas AB Šiaulių bankas teikė pasiūlymą pradėti automobilių pardavimo procedūras ir parduoti automobilius varžytynėse, nustatant pradines pardavimo kainas: automobilio „BMW 745“ – 14 481 Eur, o automobilio „BMW X5“ – 10 136,70 Eur, tačiau pasiūlymas balsų daugumos nesurinko ir nutarimas priimtas nebuvo. 2015 m. liepos 28 d. kreditorių susirinkimo metu klausimas dėl turto pardavimo taip pat nesurinko reikiamo balsų skaičiaus. Atsakovė nė vieno kreditorių susirinkimo rezultatu neskundė.

6. Ieškovės bankroto proceso metu jai priklausančios automobiliai buvo intensyviai naudojami bankroto administratorės veiklos ir (ar) asmeniniais tikslais, nes ieškovė, kai jai buvo iškelta bankroto byla, jokios veiklos nebevykdė. Nuo bankroto proceso pradžios automobilio „BMW 745“ rida padidėjo beveik 100 000 km, o automobilio

„BMW X5“ – daugiau nei 100 000 km. Automobiliai buvo nudėvėti, dėl intensyvaus naudojimo ir atsiradusių defektų prarado ieškovės bankroto proceso pradžioje buvusią vertę.

7. Klaipėdos apygardos teismas 2016 m. gegužės 20 d. nutartimi atstatydino atsakovę iš ieškovės bankroto administratoriaus pareigų, tačiau ši vengė naujai bankroto administratoriui perduoti atsakovės dokumentus ir turtą. Klaipėdos apygardos teismas 2016 m. lapkričio 14 d. nutartimi UAB „Atenergo“ vadovui atsakovui A. M. skyrė baudą už dokumentų ir turto neperdavimą. Automobiliai „BMW 745“ ir „BMW X5“ naujai ieškovės bankroto administratoriui buvo perduoti tik 2016 m. lapkričio 2 d. 2016 m. lapkričio 13 d. automobiliai buvo nugabenti diagnostinei patikrai, ją atlikus paaiškėjo automobilio „BMW 745“ techniniai trūkumai, kurių pašalinimas kainuotų 7677,14 Eur, taip pat nustatyti ir automobilio „BMW X5“ techniniai trūkumai, kurių pašalinimas kainuotų 3389,98 Eur.

8. 2017 m. sausio 16 d. kreditorių susirinkimo metu ieškovės kreditoriai patvirtino automobilių „BMW 745“ ir „BMW X5“ pardavimo kainą ir nutarė iš pradžių automobilius parduoti iš varžytynių, o nepardavus iš varžytynių, parduoti už didžiausią pasiūlytą kainą. Naujoji bankroto administratorė įvykdė kreditorių nutarimą ir automobilis „BMW 745“ buvo parduotas už 3600 Eur, o automobilis BMW X5 – už 3100 Eur, tai yra iš viso už 6700 Eur.

9. Ieškovė pažymėjo, kad atsakovės UAB „Atenergo“ neteisėtas neveikimas yra patvirtintas įsiteisėjusia Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. liepos 22 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 2-1501-186/2016, kuria atsakovė buvo atstatydinta iš bankroto administratoriaus pareigų, taip pat patvirtintas bankroto administratorių veiklą prižiūrinčios institucijos – Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos. Ieškovei padaryta žala pasireiškė tuo, kad jai priklausantys automobiliai dėl intensyvaus naudojimo ir atsiradusių daugybės defektų nuvertėjo ir prarado savo bankroto proceso pradžioje buvusią vertę. Šis žalos dydis yra 17 917,70 Eur – skirtumas tarp pirmajam kreditorių susirinkimui siūlytos ir tuo metu realią automobilių rinkos vertę atitikusios kainos ir šių automobilių pardavimo kainos. Ši žala kilo dėl atsakovų neteisėtų veiksmų, administratoriui neorganizavus turto pardavimo klausimų sprendimo, nesiėmus veiksmų kuo skubiau ir už didesnę kainą parduoti automobilius.

10. Ieškovės vertinimu, atsakovų UAB „Atenergo“ ir A. M. atsakomybė yra solidarioji, kadangi įmonės vadovas atsako už savo vadovaujamos įmonės neteisėtus veiksmus, būtent atsakovas A. M., kaip UAB „Atenergo“ įgaliotas asmuo, organizavo ieškovės bankroto procesą.

11. Atsakovai UAB „Atenergo“ ir A. M. su ieškiniu nesutiko. Nurodė, kad pagal ginčo laikotarpiui aktualios Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau – ĮBĮ) redakcijos nuostatas bankrutuojančios įmonės turto pardavimo kainas ir tvarką buvo kompetentingas nustatyti tik kreditorių susirinkimas, tačiau ieškovės kreditoriai tokio nutarimo nepriėmė, todėl atsakovų kaltės dėl turto pardavimo uždelsimo nėra. Ieškovės automobiliai buvo naudojami tik ieškovės bankroto proceso reikmėms, ieškovės kreditoriai nedraudė naudoti ieškovei priklausančių automobilių, automobiliai buvo prižiūrimi ir atsakovės lėšomis remontuojami, todėl žala ieškovei padaryta nebuvo.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

12. Tauragės apylinkės teismas 2019 m. balandžio 16 d. sprendimu tenkino dalį ieškinio – priteisė ieškovei iš atsakovės UAB „Atenergo“ 17 917,70 Eur žalos atlyginimo, 6 proc. metinių palūkanų už priteistą 17 917,70 Eur sumą nuo bylos iškėlimo teisme dienos (2017 m. rugpjūčio 9 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo dienos, ieškinio reikalavimus atsakovui A. M. atmetė.

13. Teismas nustatė, kad BUAB „Aftalitana“ nuosavybės teise priklausė turtas: 2005 m. birželio 14 d. pirmosios registracijos automobilis „BMW 745“, valst. Nr. (duomenys neskelbtini) ir 2005 m. sausio 5 d. pirmosios registracijos automobilis „BMW X5“, valst. Nr. (duomenys neskelbtini) 2006 m. lapkričio 23 d. Kredito sutarties Nr. 12-139 įvykdymui užtikrinti įkeitimo lakštu šie automobiliai buvo įkeisti AB Ūkio bankui (po reikalavimų perleidimo – AB Šiaulių bankui). Automobilis „BMW 745“ šalių susitarimu įkeitimo momentu įvertintas 160 000 Lt (46 339,20 Eur), o automobilis „BMW X5“ – 105 000 Lt (30 410,10 Eur).

14. Klaipėdos apygardos teismas 2012 m. lapkričio 13 d. nutartimi UAB „Aftalitana“ iškėlė bankroto bylą, bankroto administratore paskyrė UAB „Atenergo“, kurios direktoriumi ir įgaliotu asmeniu buvo atsakovas A. M.. Bankroto administratorė UAB „Atenergo“, administruodama BUAB „Aftalitana“ bankroto procesą, 2013 m. balandžio 2 d. Dokumentų perdavimo–priėmimo aktu perėmė automobilius „BMW 745“ ir „BMW X5“ iš BAB Ūkio banko aikštelės. Automobilio „BMW 745“ techninė apžiūra atlikta 2012 m. liepos 2 d. (užfiksuoti odometro duomenys – 145 625 km), 2014 m. liepos 2 d. (užfiksuoti odometro duomenys – 189 776 km), 2016 m. liepos 28 d. (užfiksuoti odometro duomenys – 217 058 km); automobilio „BMW X5“ techninė apžiūra atlikta: 2012 m. liepos 9 d. (užfiksuoti odometro duomenys – 240 199 km), 2014 m. liepos 17 d. (užfiksuoti odometro duomenys – 291 916 km), 2016 m. liepos 16 d. (užfiksuoti odometro duomenys – 351 194 km).

15. 2013 m. gegužės 8 d. pirmajame BUAB „Aftalitana“ kreditorių susirinkime įkaito turėtojas AB Šiaulių bankas pateikė pasiūlymą pradėti įmonės turto – automobilių pardavimo procedūras: parduoti automobilius iš varžytynių, nustatant pradines turto pardavimo kainas: „BMW 745“ – 50 000 Lt (14 481 Eur) ir „BMW X5“ – 35 000 Lt (10 136,70

Eur), antrosiose varžytnėse patvirtintą pradinę pardavimo kainą mažinti 10 proc. Siūlant tokias pardavimo kainas buvo atsižvelgta į analogiško turto rinkos kainas interneto svetainėse www.autogidas.lt, www.autoplius.lt.

16. 2015 m. liepos 28 d. ir 2016 m. balandžio 11 d. bankroto administratorė UAB „Atenergo“ šaukė BUAB „Aftalitana“ kreditorių susirinkimus, tačiau sprendimai dėl įmonei priklausančio turto – automobilių pardavimo priimti nebuvo. 2015 m. liepos 28 d. kreditorių susirinkimo metu klausimas dėl turto pardavimo nesurinko reikiamo balsų skaičiaus, o 2016 m. balandžio 11 d. kreditorių susirinkimo metu buvo nutarta kreiptis į teismą dėl bankroto administratorės UAB „Atenergo“ atstatydinimo. Bankroto administratorėi UAB „Atenergo“ atsisakius įvykdyti kreditorių susirinkimo pirmininko V. G. reikalavimą sušaukti BUAB „Aftalitana“ kreditorių susirinkimą, 2016 m. gegužės 16 d. kreditorių susirinkimo pirmininkas sušaukė BUAB „Aftalitana“ kreditorių susirinkimą, jo metu buvo priimtas nutarimas įpareigoti bankroto administratorę atlyginti jos BUAB „Aftalitana“ padarytą žalą.

17. Klaipėdos apygardos teismas 2016 m. gegužės 20 d. nutartimi nutarė atstatydinti UAB „Atenergo“ iš BUAB „Aftalitana“ bankroto administratoriaus pareigų. Lietuvos apeliacinis teismas 2016 m. liepos 22 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 2-1501-186/2016 Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. gegužės 20 d. nutartį paliko nepakeistą. Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. rugpjūčio 8 d. nutartimi BUAB „Aftalitana“ bankroto administratore paskirta UAB „Geraldis“.

18. Klaipėdos apygardos teismas 2016 m. lapkričio 14 d. nutartimi UAB „Atenergo“ vadovui atsakovui A. M. skyrė 1000 Eur baudą už dokumentų ir turto neperdavimą naujai bankroto administratorėi UAB „Geraldis“. Automobiliai „BMW 745“ ir „BMW X5“ naujai bankroto administratorėi buvo perduoti 2016 m. lapkričio 2 d., Turto perdavimo–priėmimo akte nurodyta, kad jie techniškai tvarkingi, važiuojantys, techninės apžiūros terminas ir privalomasis civilinės atsakomybės draudimas galiojantys. Naujoji bankroto administratorė 2016 m. lapkričio 13 d. automobilius perdavė diagnostinei patikrai. UAB „Autotechnum“ 2016 m. lapkričio 14 d. diagnostinėje kortelėje nurodyti „BMW 745“ techniniai trūkumai, kurių galimas remontas su PVM galėjo kainuoti 7677,14 Eur, o automobilio „BMW X5“ – 3389,98 Eur.

19. 2017 m. sausio 16 d. kreditorių susirinkimo metu BUAB „Aftalitana“ kreditoriai nutarė iš pradžių automobilius parduoti iš varžytnių (pirmosiose varžytnėse nustatant „BMW 745“ kainą – 10 000 Eur, o „BMW X5“ – 8900 Eur, antrosiose varžytnėse turto kainą mažinant 20 proc.), o nepardavus iš varžytnių, parduoti už didžiausią pasiūlytą kainą, bet ne mažesnę negu metalo laužo kainą. Varžytnės, paskelbtos 2017 m. vasario 10 d. ir 2017 m. balandžio 7 d., neįvyko, kreditoriui AB Šiaulių bankui buvo pasiūlyta perimti varžytnėse neparduotus automobilius, o šis 2017 m. gegužės 11 d. atsisakė turtą perimti bei pasiūlė bankroto administratorėi toliau tęsti turto pardavimą kreditorių susirinkimo metu nustatyta tvarka. 2017 m. birželio 2 d. automobilis „BMW 745“ buvo parduotas už 3600 Eur, o automobilis „BMW X5“ – už 3100 Eur.

20. Teismas, remdamasis kasacinio teismo išaiškinimais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 13 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 3K-3-508/2010), kad jei bankroto administravimo paslaugas teikia juridinis asmuo, jeigu įstatymu nenustatyta kitaip, šis asmuo, o ne jo įgalioti fiziniai asmenys, yra civilinės atsakomybės subjektas (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.264 straipsnis), atmetė ieškovės reikalavimą atsakovui A. M..

21. Remdamasis BUAB „Aftalitana“ kreditorių susirinkimų protokolais, Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. gegužės 20 d. nutartimi ir Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. liepos 22 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 2-1501-186/2016 teismas sprendė, kad atsakovė UAB „Atenergo“, trejų metų laikotarpiu (nuo tada, kai 2013 m. balandžio 2 d. perėmė automobilius, iki jos atstatydinimo iš bankroto administratoriaus pareigų 2016 m. balandžio 11 d.) neorganizuodama ieškovės turto pardavimo ir neparduodama automobilių „BMW 745“ ir „BMW X5“, intensyviai juos naudodama, didindama jų ridą, veikė neteisėtai, mažino kreditorių galimybes patenkinti savo reikalavimus iš gautinų lėšų, pardavus automobilius už to meto rinkos kainą. Atsakovės kaltę, teismo vertinimu, įrodo ir Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2017 m. sausio 4 d. išvada Nr. D4-11 „Dėl bankroto administratoriaus UAB „Atenergo“ veiksmų, administruojant BUAB „Aftalitana“ bankroto procesą“, kurioje nurodyta, kad objektyvių duomenų dėl negalimumo įmonės bankroto proceso metu spręsti klausimo dėl turto pardavimo ir organizuoti jo pardavimą patikrinimo metu pateikta nebuvo. Teismas pažymėjo, kad tokie duomenys atsakovų nebuvo pateikti ir teismui. Audito išvadoje taip pat konstatuota, kad administratorė, neorganizuodama įmonės turto pardavimo bei klausimo dėl *[B]* 33 straipsnio 7 dalyje nustatyto termino pratęsimo sprendimo įmonės kreditorių susirinkime šiam terminui nesuėjus, pažeidė *[B]* 11 straipsnio 5 dalies 14 punktą ir Bankroto ir restruktūrizavimo administratorių elgesio kodekso (toliau – Elgesio kodeksas) 11.2 punktą. Už šiuos ir kitus pažeidimus administratorėi skirta nuobauda – viešas įspėjimas.

22. Teismas nurodė, kad visuotinai žinoma, jog bėgant laikui automobilių kaina mažėja, todėl, trejus metus nepardavus automobilio, jį aktyviai naudojant, be to, vienam automobiliui 2014 m. birželio 26 d. patekus į eismo įvykį (jį apgadinus), žalos ieškovei faktas yra akivaizdus. Nors atsakovas A. M. nurodė, kad automobiliai buvo naudojami vykstant į bankrutuojančios įmonės teisinius procesus bei sprendžiant kitus reikalus, tačiau dar 2013 m. gegužės 8 d. pirmajame ieškovės kreditorių susirinkime buvo nutarta patvirtinti bankroto administratorės UAB „Aftalitana“

administravimo išlaidų sąmata, kurioje nustatyta 20 000 Lt (5792,40 Eur) plus PVM ūkio išlaidoms, tarp jų – ir transporto išlaidoms. Teismas sprendė, kad į šią sumą nebuvo įtrauktas galimas ginčo automobilių nusidėvėjimas ar jų nuvertėjimas dėl per ilgo nepardavimo ir kartu sumažėjusios pajamos.

23. Teismas pažymėjo, kad nors atsakovė ginčijo pirmajam kreditorių susirinkimui siūlytas automobilių kainas, nurodyma, kad nebuvo atliktas jų vertinimas, tačiau nepateikė jokių įrodymų apie kitas, jos nuomone, buvusias realias ginčo automobilių vertes. Audito išvadoje aiškiai nurodyta, kad atsakovė neorganizavo įmonės turto pardavimo bei klausimo sprendimo įmonės kreditorių susirinkime, t. y. kartu net nebandė nustatyti ar organizuoti automobilių vertės nustatymo. Būtent bankroto administratoriui yra nustatyti aukštesni veiklos bei atsakomybės standartai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gruodžio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-605/2014), tačiau atsakovė neveikė apdairiai, rūpestingai bei kvalifikuotai tiek, kiek buvo būtina, nesiėmė ir neatliko jokių realių veiksmų, kad automobilių savininkės (ieškovės) teisės, pagrįsti ir teisėti lūkesčiai bei turtiniai interesai nebūtų pažeisti.

24. Teismo vertinimu, ieškovės kreditoriai, turėdami UAB „Autotechnum“ atliktos automobilių diagnostikos informaciją, įvertino ginčo automobilius rinkos kainomis, t. y. „BMW 745“ – 10 000 Eur, o „BMW X5“ – 8900 Eur. Ieškovės teismui pateiktuose VŠĮ „Emprekis“ išrašuose „BMW 745“ kaina 2016 m. lapkričio mėn. nurodyta 10 025 Eur (be PVM), 12 130 Eur (su PVM), o „BMW X5“ kaina 2016 m. lapkričio mėn. – 6703 Eur (be PVM), 8110 Eur (su PVM). 2013 m. gegužės 8 d. kreditorių susirinkimo metu kreditoriaus AB Šiaulių banko atstovas pasiūlė parduoti automobilių „BMW 745“ už 14 481 Eur, o „BMW X5“ – už 10 136 Eur. Ieškovės pateiktuose VŠĮ „Emprekis“ išrašuose „BMW 745“ kaina 2013 m. gegužės mėn. nurodyta 15 380 Eur (be PVM), 18 610 Eur (su PVM), „BMW X5“ kaina 2013 m. gegužės mėn. nurodyta 10 025 Eur (be PVM,) 12 130 Eur (su PVM). Taigi kainos abiem laikotarpiais nustatytos panašios. 2017 m. birželio 2 d. automobilis „BMW 745“ buvo parduotas už 3600 Eur, o automobilis „BMW X5“ – už 3100 Eur. Teismas pripažino, kad automobilių pardavimo kainos yra realios ir pagrįstos, juolab kad varžytynėse jų nepavyko parduoti, o kreditorius AB Šiaulių bankas atsisakė šį turtą perimti. Šalims nepateikus tikslesnių ginčo automobilių kainų įrodymų, teismas sprendė, kad ieškovei padaryta žala – 17 917,70 Eur (skirtumas tarp pirmajam kreditorių susirinkimui 2013 m. gegužės 8 d. siūlytų bei 2017 m. birželio 2 d. automobilių pardavimo kainų ((14 481 Eur + 10 136,70 Eur) – (3600 Eur + 3100 Eur)).

25. Teismas atmetė atsakovų argumentus dėl ginčo automobilių pagerinimo, konstatavęs, kad teismui atsakovų pateiktos PVM sąskaitos faktūros neįrodo būtent ginčo automobilių remonto fakto.

26. Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal atsakovės UAB „Atenergo“ apeliacinį skundą, 2019 m. rugpjūčio 1 d. nutartimi paliko nepakeistą Tauragės apylinkės teismo 2019 m. balandžio 16 d. sprendimą.

27. Kolegija nurodė, kad pagal *JB/ 11* straipsnio 5 dalies 4 punktą būtent bankroto administratorius privalo užtikrinti bankrutuojančios įmonės turto apsaugą. Ginčo automobilius atsakovė UAB „Atenergo“ valdė nuo 2013 m. balandžio 2 d. iki jų perdavimo naujai bankroto administratoriui UAB „Geraldis“ 2016 m. lapkričio 2 d. Automobiliai buvo eksploatuojami, vienas iš jų buvo apgadintas eismo įvykio, už kurį yra atsakingas atsakovo A. M. sūnus T. M., metu. Taigi, bankroto administratorė pažeidė pareigą apsaugoti įmonės turtą, ne tik neorganizavodama nuvertėjančio turto skubaus realizavimo, taip pažeisdama ir *JB/ 11* straipsnio 5 dalies 14 punkte nustatytą pareigą ginti visų kreditorių, bankrutuojančios įmonės teises ir interesus, bet ir sumažindama perduoto saugoti įmonės turto vertę juo naudodamasi. Kolegija pažymėjo, kad atsakovė nepateikė duomenų, dėl kokių aplinkybių įmonės automobilis buvo perduotas T. M., kuris 2014 m. birželio 26 d. sukėlė eismo įvykį ir apgadino ieškovės turtą (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir *CPK*) 178 straipsnis).

28. 2013 m. gegužės 8 d. pirmojo ieškovės kreditorių susirinkimo metu įkaito turėtojas AB Šiaulių bankas išreiškė valią parduoti ginčo automobilius. Byloje nėra jokių įrodymų, kad atsakovė, vykdydama *JB/ 33* straipsnyje 1 dalies 2 punkte nustatytą pareigą organizuoti turto pardavimą, siekė parduoti ginčo automobilius (*CPK 178* straipsnis). Ta aplinkybė, kad įmonės kreditoriai neuždraudė bankroto administratoriui naudotis ginčo automobiliais, kolegijos vertinimu, neteikia pagrindo daryti išvadą, kad įmonės kreditoriai neišreiškė tokios savo pozicijos. Priešingai, Lietuvos apeliacinis teismas 2019 m. liepos 3 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e2A-387-241/2019 konstatavo, kad bankroto proceso pradžioje įmonės kreditoriai buvo pareiškę poziciją dėl BUAB „Aftalitana“ priklausančių automobilių pardavimo, todėl įmonės kreditoriai buvo suinteresuoti nuvertėjančio įmonės ginčo turto – prabangių automobilių realizavimu, siekdami savo reikalavimų patenkinimo, o ne turto panaudojimo, taip sumažinant turimo įmonės turto vertę (*CPK 179* straipsnio 3 dalis, *185* straipsnio 1 dalis).

29. Klaipėdos apygardos teismas, 2016 m. gegužės 20 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. B2-106-513/2016 nutardamas atstatyti atsakovę iš bankroto administratoriaus pareigų, nurodė, jog ji atstatydinama dėl netinkamai, vangiai, nesklaidžiai ir neoperatyviai vykdomų įmonės bankroto procedūrų. Lietuvos apeliacinis teismas 2016 m. liepos 22 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 2-1501-186/2016 nutarė Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. gegužės 20 d. nutartį palikti nepakeistą nurodydamas, kad tarp bankroto administratorės ir įmonės kreditorių kilusi konfliktinė situacija nepaneigia prielaidų dėl administratorės galimos nekompetencijos ir šališkumo ir suponuoja išvadą, jog

administratorės pakeitimas labiausiai užtikrintų kreditorių visumos interesus, operatyvesnį ir skaidresnį bankroto procedūrų vykdymą ir patį bankroto procesą. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos išvadoje konstatuota, kad, vykdydama ieškovės bankroto procedūras, atsakovė, be kita ko, pažeidė *IB/ 11* straipsnio 5 dalies 14 punktą, nes neorganizavo įmonės turto pardavimo bei klausimo dėl *IB/ 33* straipsnio 7 dalyje nustatyto termino pratęsimo sprendimo įmonės kreditorių susirinkime šiam terminui nesuėjus, pažeidė Elgesio kodekso 11.2 punkto nuostatas, nes, nešaukdama kreditorių susirinkimo, vilkino ieškovės bankroto procesą.

30. Kolegijos vertinimu, tiek Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. gegužės 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. B2-106-513/2016, tiek Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos direktoriaus 2017 m. sausio 4 d. įsakymu Nr. V4-3 parengta išvada kartu su byloje esančių rašytinių įrodymų visetu leidžia konstatuoti atsakovės veiksmų neteisėtumą. Be to, Klaipėdos apygardos teismas 2019 m. sausio 10 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2A-34-479/2019 taip pat konstatavo, kad atsakovė nesiėmė būtinų veiksmų bendrovės kreditorių susirinkimams šaukti, kuo greitesniam ir efektyvesniam įmonės turto pardavimui organizuoti, ir nurodė, kad bylos aplinkybės patvirtina, jog atsakovė netinkamai ir pažeisdama *IB/* nuostatas vykdė ieškovės bankroto procedūras, todėl tokie atsakovės veiksmai (neveikimas) gali būti vertinami kaip neteisėti civilinės atsakomybės taikymo aspektu (*CK 6.246* straipsnis).

31. Nuo 2014 m. liepos 2 d., kai buvo užfiksuota automobilio „BMW 745“ 189 776 km rida, iki 2016 m. liepos 28 d., kai buvo užfiksuota šio automobilio 217 058 km rida, atsakovė per dvejus metus nuvažiavo 27 282 km, kiekvieną mėnesį – 1136,75 km, kiekvieną darbo dieną – apie 50 km. Atsakovės ginčo laikotarpiu valdyto automobilio „BMW X5“ rida 2014 m. liepos 17 d. fiksuota 291 916 km, iki 2016 m. liepos 16 d., kai fiksuota 351 194 km rida, atsakovė per dvejus metus nuvažiavo 59 278 km, atitinkamai kiekvieną mėnesį – 2469,92 km, kiekvieną darbo dieną – apie 107,38 km. Taigi, atsakovė bendrai kiekvieną darbo dieną nuvažiuodavo apie 157 km. Tai rodo, kad automobiliai buvo intensyviai eksploatuojami, o atsakovės pateiktos PVM sąskaitos faktūros nepagrindžia, kad būtent šiems automobiliams buvo suteiktos remonto paslaugos. Automobiliai naujai bankroto administratoriui buvo perduoti su defektais, nes atlikus ginčo automobilių patikrą buvo nustatyta, jog automobilio „BMW 745“ gedimų šalinimas gali kainuoti 7677,14 Eur, o automobilio „BMW X5“ – 3389,98 Eur. Kolegija, atsižvelgdama į tai, kad atsakovė automobilius savo žinioje turėjo apie 3 metus ir 3 mėnesius, kad automobiliai buvo intensyviai eksploatuojami, sprendė, kad automobiliai prarado rinkos vertę dėl atsakovės veiksmų.

32. Kolegija nurodė, kad atsakovė, teikdama ieškovei administravimo paslaugas, pažeidė *IB/ 11* straipsnio 5 dalies 4 punktą neužtikrindama įmonės turto apsaugos, *IB/ 11* straipsnio 5 dalies 14 punktą, netinkamai gindama visų kreditorių, taip pat bankrutuojančios įmonės teises ir interesus, *IB/ 33* straipsnio 1 dalies 2 punktą, neorganizudama turto pardavimo. Nerealizuodama nuvertėjančio įmonės turto atsakovė padarė ieškovei ir jos kreditoriams žalą – tarp neteisėtų atsakovės veiksmų bei atsiradusios žalos yra priežastinis ryšys. Bankroto administratoriaus kaltė preziumuojama (*CK 6.248* straipsnio 1 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-6/2012) ir paneigti šią prezumpciją bei įrodyti, kad nėra jos kaltės dėl atsiradusios žalos, turi atsakovė (*CPK 178, 182* straipsnio 4 dalis), tačiau ji nurodytos prezumpcijos nepaneigė.

33. Pasisakydama dėl ieškovei padarytos žalos dydžio apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija pažymėjo, kad Tauragės apylinkės teismas 2019 m. sausio 23 d. nutartimi įpareigojo ieškovę ir atsakovus pateikti papildomus įrodymus, patvirtinančius turtinės žalos dydį, t. y. įrodymus, pagrindžiančius ginčo transporto priemonių vertę, buvusią 2013 m. gegužės 8 d. ir 2016 m. lapkričio 2 d. Atsakovė teikė įrodymus, pagrindžiančius automobilių remonto išlaidas, ieškovė pateikė VŠĮ „Emprekis“ pažymą apie ginčo automobilių vertes. Atsakovei nesutinkant su VŠĮ „Emprekis“ pateiktais duomenimis teismas siūlė atlikti ekspertizę, tačiau šalių atstovai tai daryti atsisakė. Esant tokioms aplinkybėms, kolegijos vertinimu, pirmosios instancijos teismas pagrįstai dėl ieškovei padarytos žalos dydžio sprendė pagal byloje esančius įrodymus. Vertinant automobilių vertę, kuri įkaičio turėtojo ir kreditorių buvo nustatyta 2013 m. gegužės 8 d., svarbu, kad ieškovė pateikė teismui papildomus įrodymus – VŠĮ „Emprekis“ nustatytas automobilių rinkos vertes, kurios yra panašios, t. y. šiek tiek didesnės nei nurodytosios AB Šiaulių banko. Kadangi šalys nepateikė tikslesnių ginčo automobilių kainų įrodymų, atsisakė skirti ekspertizę automobilių vertei nustatyti, kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad ieškovei padaryta žala vertintina 17 917,70 Eur.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

34. Kasaciniu skundu atsakovė UAB „Atenergo“ prašo panaikinti bylą nagrinėjusių teismų procesinius sprendimus ir priimti naują sprendimą – ieškinį atmesti, priteisti atsakovei iš ieškovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

34.1. Teismai nepasisakė dėl kreditorių veiksmų bankroto procese, t. y. ar jie sprendė jų kompetencijai priskirtiną klausimą, ar sudarė administratoriui sąlygas vykdyti savo funkcijas. Byloje pateikti įrodymai, kad atsakovė šaukė BUAB „Aftalitana“ kreditorių susirinkimus. 2013 m. gegužės 8 d. kreditorių susirinkime kreditorius AB Šiaulių bankas pateikė pasiūlymą dėl turto pardavimo tvarkos ir kainos, tačiau dėl šio pasiūlymo kreditoriai nebalsavo ir pastabų neteikė. Nors 2015 m. liepos 28 d. susirinkime ir buvo sprendžiama dėl turto pardavimo, tačiau didžiausi BUAB „Aftalitana“ kreditoriai V. G. ir A. G. apskritai nebalsavo, t. y. sprendimas, kurį būtų turėjusi vykdyti atsakovė, nebuvo

priimtas. Taigi, nutarimas dėl turto pardavimo tvarkos bei kainos nebuvo priimtas ne dėl atsakovės kaltės, o dėl kreditorių nepriimto sprendimo. Be to, kreditoriai ir patys savo iniciatyva nesiėmė jokių veiksmų, kad bankrutuojančios įmonės turtas būtų parduotas greičiau, nors tokią teisę ir galimybę turėjo (*JBĮ* 22 straipsnio 3 dalis, 23 straipsnio 5 punktas), todėl apeliacinės instancijos teismo išvada dėl kreditorių suinteresuotumo yra nepagrįsta. Kreditoriams nepriimant sprendimo dėl BUAB „Aftalitana“ automobilių pardavimo ir neišreiškus prieštaravimo, kad bankroto administratorė šiuos automobilius naudotų ieškovės bankroto administravimo reikmėms, nėra pagrindo spręsti, kad atsakovė pažeidė ieškovės bei jos kreditorių teises bei teisėtus interesus. Bankroto administratorė tokiu atveju neturėjo galimybės šio turto pardavinėti, nes buvo saistoma kreditorių priimtų sprendimų ir neturėjo teisės perimti kreditorių susirinkimo kompetencijos bei vienašališkai parduoti bendrovės turtą už bet kokią kainą (*JBĮ* 11 straipsnio 5 dalies 20 punktas, 23 straipsnio 5 punktas).

34.2. *JBĮ* 10 straipsnio 5 dalies 3 punkte nustatyta teisė bankroto administratoriui ar jo darbuotojams valdyti bei naudoti bankrutuojančios įmonės turtą. Byloje nepateikta jokių įrodymų, kad atsakovė ieškovės automobilius būtų naudojusi su bankroto administravimu nesusijusiems tikslams. Ieškovė neįrodinėjo, kad transporto priemonės bankroto administratorėi vykdyti savo funkcijas nebuvo reikalingos, neįrodinėjo, kad transporto priemonės buvo naudojamos su ieškove nesusijusiems bankroto administratorės poreikiams tenkinti. Kreditoriai neprieštaravo, kad atsakovė automobilius naudotų BUAB „Aftalitana“ bankroto administravimo tikslams. Duomenų, kad atsakovei būtų buvusios sumokėtos administravimo išlaidos, padengusios jos patirtas išlaidas transportui, byloje nepateikta. Naudodama bankrutuojančios įmonės turtą atsakovė mažino bankroto administravimo išlaidas, todėl tai buvo naudinga tiek ieškovei, tiek jos kreditoriams. Turtas bankroto funkcijoms atlikti buvo naudojamas sąžiningai, buvo nuolatos prižiūrimas, jam nebuvo daroma žala.

34.3. Teismai, vertindami atsakovės UAB „Atenergo“, kaip bankroto administratorės, civilinės atsakomybės sąlygas, nepagrįstai kaip prejudicinius vadovavosi faktais, nustatytais Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. gegužės 20 d. nutartimi, kuri buvo palikta nepakeista Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. liepos 22 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 2-1501-186/2016. Pastarojoje nutartyje nustatyta, kad teismui pateiktų duomenų nepakanka išvadoms dėl visų kreditoriaus nurodytų bankroto administratorės veiksmų neteisėtumo – bankrutavusios įmonės turto naudojimo administratorės atstovų reikmėms, melagingos informacijos kreditoriams teikimo, asmeninės naudos siekimo, naudojimosi kreditorių žinių stoka. Administratorė buvo pakeista ne dėl žalos padarymo, o dėl to, kad efektyvus darbas tapo neįmanomas dėl konfliktų su pagrindiniais kreditoriais. Tai, kad atsakovė per retai šaukė kreditorių susirinkimus, savaime nereiškia, kad dėl to atsirado žala. Nei Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. gegužės 20 d. nutartyje, nei Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2017 m. sausio 4 d. išvadoje Nr. D4-11 nepripažinta, kad bankrutuojančiai įmonei priklausančius automobilius atsakovė naudojo neteisėtai.

34.4. Ieškovė nepateikė tinkamų įrodymų, pagrindžiančių žalos faktą ir dydį, nors tai buvo jos pareiga, todėl teismai, nustatę, kad tikslesni įrodymai dėl žalos dydžio nepateikti, ieškinį turėjo atmesti (*CPK* 178 straipsnis). Teismai nepagrįstai perkėlė nuostolių dydžio įrodinėjimo našlą atsakovei.

34.5. Nagrinėjamoje byloje Klaipėdos apygardos teismas 2019 m. sausio 10 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2A-34-479/2019 nusprendė Tauragės apylinkės teismo 2018 m. gegužės 14 d. sprendimą panaikinti ir perduoti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, nurodydamas (prejudicinis faktas), kad žala negali būti laikomas skirtumas tarp 2013 m. gegužės 8 d. pirmajame kreditorių susirinkime kreditoriaus AB Šiaulių banko pasiūlytų bei 2017 m. sausio 16 d. kreditorių susirinkime kreditorių pasiūlytų pradinių turto pardavimo kainų. Teismas nurodė, kad tik nustačius, kokia buvo ginčo transporto priemonių rinkos vertė 2013 m. gegužės 8 d. ir šią vertę palyginus su 2016 m. lapkričio 2 d. buvusia transporto priemonių rinkos verte, galima daryti išvadą dėl žalos padarymo fakto bei jos dydžio. Taip pat teismas konstatavo ieškovės pareigą įrodyti žalos dydį. Gražintą bylą iš naujo nagrinėjęs pirmosios instancijos teismas nustatytų trūkumų nepašalino, tų pačių įrodymų pagrindu priteisė ieškovei dar didesnę žalos atlyginimą. Kitos sudėties apeliacinės instancijos teismas anksčiau apeliacinės instancijos teismo jau nustatytų aplinkybių nevertino ir apeliacinio skundo objektyviai ir nešališkai nenagrinėjo.

34.6. Byloje nėra duomenų apie tai, kokia buvo automobilių būklė jų perdavimo bankroto administratorėi metu, šių aplinkybių automobilių pardavimo kainą pasiūlęs AB Šiaulių bankas taip pat nenustatė. Atsakovė pateikė nuotraukas, iš kurių matyti, kad automobiliai buvo su trūkumais, apgadinti, neturėjo saugos pagalvių, buvo nevažiuojantys, taip pat buvo pateiktos PVM sąskaitos faktūros, suvestinės, kurios pagrindė, kad automobiliai buvo atsakovės lėšomis suremontuoti, jų vertė padidėjusi. Klaipėdos apygardos teismas 2019 m. sausio 10 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2A-34-479/2019 buvo šias aplinkybes nustatęs (prejudiciniai faktai).

34.7. Jei teismai laikė, kad pirmojo kreditorių susirinkimo metu automobilių vertė buvo tokia, kokią nurodė AB Šiaulių bankas, apskaičiuojant nuostolių dydį ši kreditorės nurodyta turto vertė turėjo būti lyginama su automobilių verte jų pardavimo metu, o ne faktine turto pardavimo kaina, kuri buvo nustatyta ne objektyviai, o neteisėto susitarimo tarp BUAB „Aftalitana“ bankroto administratorės bei pirkėjos UAB „Autotechnum“ pagrindu. Automobilių perdavimo naujai administratorėi metu objektyvus turto būklės vertinimas nebuvo atliekamas – UAB „Geraldis“ automobilių

„BMW X5“ ir „BMW 745“ nevezė į specializuotą BMW servisą, automobiliai dėl nežinomų priežasčių buvo nuvežti į Vilniuje (nors bankrutuojančios įmonės buveinė yra Šilutėje) veikiančią autoservisą UAB „Autotechnum“ ir vėliau šiam asmeniui parduoti be varžytynių ne tik už gerokai mažesnę nei rinkos kainą, bet ir iš esmės mažesnę kainą, nei nustatė kreditoriai 2017 m. sausio 16 d. kreditorių susirinkime. Į šias reikšmingas aplinkybes bylą nagrinėję teismai neatsižvelgė. Duomenų, kad bankroto administratorė būtų organizavusi varžytynes bei turto pardavimą laisva tvarka, ieškovė nepateikė. UAB „Autotechnum“ buvo suinteresuota nustatyti automobilių defektus, kurių nėra, ir įvertinti automobilius mažesne rinkos kaina, nei jų reali vertė, kad galėtų pateisinti jų įsigijimą už mažesnę kainą.

34.8. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos *pelno mokesčio įstatymo 18, 19* straipsniais, Lietuvos Respublikos finansų ministerijos patvirtintais Ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvais, ne senesnis nei 5 metų lengvasis automobilis visiškai nusidėvi per 6 metus, todėl įvertinant, kad abu automobiliai buvo pagaminti 2005 m., turėjo būti pripažinta, kad šios transporto priemonės neturėjo vertės dar iki bankroto bylos, t. y. šio turto balansinė vertė buvo vos 1 Eur. Be to, atsakovė bankroto proceso metu automobilius prižiūrėjo ir gerino iš administratorės lėšų, tačiau teismai atsakovės įrodymų nevertino. Byloje esantys įrodymai patvirtina, kad eismo įvykio metu esminė žala automobiliui nebuvo padaryta. Teismo išvados apie nuostolių, kuriuos sudaro turto vertės sumažėjimas, dydį nepagrįstos įrodymais.

35. Ieškovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti, priteisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

35.1. Atsakovė kasaciniame skunde nurodomų aplinkybių dėl turto pardavimo, nagrinėjant bylą pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose, neginčijo ir neįrodinėjo, neteikė jokių įrodymų, galinčių paneigti į bylą pateiktus ir didesnę įrodomąją galią turinčius įrodymus, patvirtinančius atsakovės neveikimą, bankroto procedūros vilkinimą, turto naudojimą ne pagal paskirtį ir paskirtas nuobaudas. Atsakovė rėmėsi vien pasvarstymais ir deklaratyviais teiginiais, kurie nebuvo paremti jokiais leistiniais ir priimtinais įrodymais.

35.2. Atsakovė, nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme, teigė, kad kreditoriai jai suteikė teisę naudotis transporto priemonėmis bankrutuojančio asmens tikslais, kad ieškovė turėjo daug bylų ir tyrimų, todėl reikėjo daug važinėti, tačiau teismui nebuvo pateiktas kreditorių leidimas ar pavedimas atsakovei naudoti transporto priemones ir leisti jomis naudotis kitiems asmenims, įrodymai, kokiais tikslais ir į kokias bylas teko atsakovei vykti, kiek tai sudarė atvejų ar kilometrų, kiek buvo vedama bylų, kuriose dalyvavo atsakovė ar jos darbuotojai. Atsakovė neįrodė, kad po patirto eismo įvykio transporto priemonės „BMW 745“ būklė buvo atkurta.

35.3. Pirmosios instancijos teismas 2019 m. sausio 23 d. nutartimi įpareigojo šalis pateikti teismui papildomus įrodymus, pagrindžiančius ginčo transporto priemonių vertę, buvusią 2013 m. gegužės 8 d. ir 2016 m. lapkričio 2 d. Vykdydama teismo nurodymus ieškovė pateikė teismui VŠĮ „Emprekis“ informaciją apie transporto priemonių „BMW X5“ ir „BMW 745“ oficialias vertes, buvusias nurodytomis datomis. Transporto priemonių rinkos vertė buvo pateikta atsižvelgiant į to paties gamintojo markės, modelio ir panašios modifikacijos transporto priemones, nurodytas Muitinės departamento aprobuotų naudotų transporto priemonių kainų žinynuose (kataloguose), kurių vienas yra VŠĮ „Emprekis“ katalogas, todėl abejoti šio katalogo patikimumu ieškovė neturėjo pagrindo. Atsakovė nepateikė jokių patikimų įrodymų, paneigiančių ieškovės pateiktus įrodymus. Atsakovė nepateikė transporto priemonių apžiūros ir vertinimo, vertintojų išvadų ir neprašė teismo skirti transporto priemonių vertės nustatymo ekspertizę.

35.4. Vienas iš atsakovės pateiktų įrodymų yra jos pačios sudaryta ginčo transporto priemonių remonto išlaidų lentelė, kurioje nurodoma, jog 2013–2016 m. laikotarpiu transporto priemonių išlaidos – 6358,07 Eur. Atsižvelgiant į tai, kad lentelė sudaryta atsakovės, ji negali būti vertinama kaip tinkamą įrodomąją galią turintis įrodymas. Lentelėje nurodytoms aplinkybėms pagrįsti turi būti vertinamos pačioje lentelėje nurodytos PVM sąskaitos faktūros. Atsakovė pateikė 37 PVM sąskaitas faktūras, prie kurių nėra pridėti jokie įrodymai, patvirtinantys šių sąskaitų apmokėjimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003 m. spalio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-1040/2003), todėl nėra pagrindo teigti, kad atsakovė faktiškai patyrė nurodomas išlaidas ginčo transporto priemonių priežiūrai. Nė vienoje iš pateiktų sąskaitų nėra nurodyta konkrečiai, už kokios transporto priemonės remontą ji išrašyta, t. y. transporto priemonės markė, valstybinis numeris, identifikacinis numeris. Iš atsakovės pateiktų sąskaitų iš esmės nėra įmanoma nustatyti, jog jose nurodyti darbai yra susiję būtent su ginčo transporto priemonėmis (išskyrus UAB „Gralis“ PVM sąskaitas faktūras Nr. PECS-004691; PECS-004775). 22 iš 37 PVM sąskaitų faktūrų buvo išrašytos UAB „Megatrade“, be to, sąskaitose už 2013–2014 m. laikotarpį atsiskaitymo valiuta yra nurodyta eurai, nors euras oficialia Lietuvos Respublikos atsiskaitymo valiuta tapo tik nuo 2015 m. sausio 1 d. Įstatymas dėl euro įvedimo Lietuvos Respublikoje buvo priimtas tik 2014 m. balandžio 17 d., o įsigaliojo tik 2014 m. liepos 23 d. Iki šio įstatymo įsigaliojimo visi atsiskaitymai privalėjo būti atliekami tuo metu buvusia oficialia Lietuvos Respublikos valiuta – litais. Iš į bylą pateiktų UAB „Megatrade“ PVM sąskaitų faktūrų nėra aišku, už kokius konkrečiai darbus šios sąskaitos išrašytos, nes daugumoje PVM sąskaitų faktūrų yra nurodyti tik prekių kodai. 12-oje šio subjekto sąskaitų yra nurodytas vienas ir tas pats prekės kodas – D134. Sąskaitose taip pat nėra nurodyta konkrečiai, už kokio automobilio remontą jos yra išrašytos. Teismas pagrįstai nelaiškė šių sąskaitų faktūrų įrodomąją galią turinčiais dokumentais, juolab kad jos išrašytos UAB „Atenergo“, o ne UAB „Aftalitana“ vardu.

35.5. Teismai, įvertinę įrodymų visetą, padarė pagrįstą išvadą apie transporto priemonių rinkos kainą 2013 m. Šios ieškovės aplinkybės yra patvirtintos byloje esančiu 2013 m. gegužės 8 d. ieškovės kreditorių susirinkimo protokolu. Atsakovė, nesutikdama su šiomis aplinkybėmis, galėjo teikti jas paneigiančius įrodymus, tačiau to nepadarė.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl įmonės bankroto administratoriaus civilinės atsakomybės

36. Ginčui aktualios *JBĮ* redakcijos 11 straipsnio 6 dalyje įtvirtinta, kad įstatymų nustatyta tvarka bankroto administratorius privalo atlyginti nuostolius, kurie atsirado dėl jo ir (arba) jo padėjėjo (padėjėjų) pareigų nevykdymo ar netinkamo vykdymo. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad bankroto administratoriui civilinė atsakomybė yra taikoma *CK* pagrindu, o *JBĮ* taikomas konkrečioms bankroto administratoriaus pareigoms išsiaiškinti ir pagrįsti bei jo veiksmų teisėtumui įvertinti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gruodžio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-653-695/2015).

37. Bankroto administratoriaus civilinei atsakomybei kilti būtina šių sąlygų visuma: neteisėti veiksmai (*CK* 6.246 straipsnis), priešastinis ryšys tarp neteisėtų veiksmų ir padarytos žalos (nuostolių) (*CK* 6.247 straipsnis), kaltė (6.248 straipsnis) ir žala (nuostoliai) (*CK* 6.249 straipsnis). Nesant bent vienos iš nurodytų civilinės atsakomybės sąlygų, civilinė atsakomybė negali būti taikoma. Bankroto administratoriaus neteisėtus veiksmus, žalos (nuostolių) faktą ir priešastinį ryšį tarp bankroto administratoriaus neteisėtų veiksmų ir padarytos žalos (nuostolių) privalo įrodyti ieškovas (*CPK* 178 straipsnis). Teismui nustačius bankroto administratoriaus neteisėtus veiksmus, lėmusius žalos (nuostolių) atsiradimą, jo kaltė preziumuojama (*CK* 6.248 straipsnio 1 dalis). Paneigti šią prezumpciją, t. y. įrodyti, kad nėra kaltės dėl atsiradusios žalos, turi bankroto administratorius (*CPK* 178 straipsnis, 182 straipsnio 4 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-576-687/2016, 12 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).

38. *Kadangi bankroto administratoriaus civilinė atsakomybė priskirtina profesinės civilinės atsakomybės kategorijai, sprendžiant klausimą dėl bankroto administratoriaus veiksmų teisėtumo (neteisėtumo), būtina atsižvelgti į jo profesinei veiklai keliamus standartus. Bankroto administratorius yra savo srities profesionalas, kuriam teisės aktais nustatyti specialieji kvalifikaciniai reikalavimai, taikomi aukštesni veiklos bei atsakomybės standartai, jį saisto specialiosios etikos taisyklės ir bendrieji teisės principai. Dėl to bankroto administratorius turi veikti itin sąžiningai, rūpestingai, atidžiai ir kvalifikuotai tam, kad bankroto procedūra būtų maksimaliai naudinga kreditoriams ir bankrutuojančiai įmonei (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-506/2012). Bankroto administratoriui civilinė atsakomybė kyla ne tik atlikus veiksmus, kurie prieštarauja teisės aktams, bet ir nevykdant ar netinkamai vykdant pareigas, kurių pagrindą sudaro teisės aktų nustatyti specialūs kvalifikaciniai reikalavimai, aukštesni veiklos bei atsakomybės standartai, specialiosios etikos taisyklės ir bendrieji teisės principai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-173/2013).*

Dėl bankroto administratoriaus pareigų bankrutavusios įmonės turto realizavimo procese ir atsakovės veiksmų (neveikimo) teisėtumo vertinimo

39. Bylą nagrinėję teismai nustatė, kad atsakovė, perėmusi ieškovei priklausantį turtą – automobilius „BMW 745“ ir „BMW X5“, šį turtą savo žinioje turėjo nuo 2013 m. balandžio 2 d. iki 2016 m. lapkričio 2 d., per šį laikotarpį neorganizavo turto pardavimo, turtą intensyviai eksploatavo, tokiu būdu mažindama jo vertę, ir šiuos atsakovės veiksmus pripažino neteisėtais, lėmusiais žalos, pasireiškiančios ginčo automobilių rinkos vertės sumažėjimu per laikotarpį, kuriuo šiuos automobilius valdė atsakovė, atsiradimą. Atsakovė, nesutikdama su šia bylą nagrinėjusių teismų išvada, teigia, kad turtas nebuvo realizuotas ne dėl jos kaltės, o dėl ieškovės kreditorių, kurie pagal *JBĮ* nuostatas turėjo išimtinę kompetenciją spręsti dėl bankrutuojančios įmonės turto pardavimo kainos ir tvarkos, šiuo klausimu nepriimto sprendimo. Atsakovė taip pat teigia, kad ieškovės kreditoriai neprieštaravo, jog bankrutuojančios įmonės turtas būtų naudojamas įmonės administravimo reikmėms, todėl bylą nagrinėję teismai nepagrįstai jos veiksmus pripažino neteisėtais. Teisėjų kolegija šiuos atsakovės argumentus pripažįsta nepagrįstais.

40. Bankroto administratorius ir bankrutuojančios įmonės kreditoriai yra savarankiški bankroto proceso dalyviai, kurių teisių ir pareigų apimtis priklauso nuo jų dalyvavimo įmonės bankroto procese tikslų. Kreditoriai nuo kitų bankroto proceso dalyvių skiriasi ypatingu savo ekonominiu suinteresuotumu bankroto proceso eiga ir baigtimi. Todėl kreditorių susirinkimas, kuris yra savotiškas kreditorių savivaldos organas, yra kompetentingas spręsti visus esminius su bankrutuojančios įmonės veikla susijusius klausimus, ypač jei jie susiję su ekonominiu tikslingumu vertinimu, tarp jų – tvirtinti bankrutuojančios (bankrutavusios) įmonės turto pardavimo kainą (*JBĮ* 23 straipsnio 5 punktas) ir nustatyti turto pardavimo tvarką (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. birželio 12 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-382-313/2015; 2017 m. gegužės 12 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-253-219/2017 27 punktą;

2018 m. balandžio 9 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-142-690/2018 36 punktą ir kt.). Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad kreditorių, kaip visumos, teisė spręsti bankrutuojančios įmonės reikalus – tai kreditorių autonomijos principo išraiška. Ši teisė įgyvendinama kreditorių balsų dauguma priimant nutarimus kreditorių susirinkime (*JB/ 24* straipsnis) (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. birželio 12 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-382-313/2015; 2018 m. balandžio 9 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-142-690/2018 36 punktą; ir kt.).

41. Kaip ir kiekvienas principas, kreditorių autonomijos principas turi ribas, kurios išplaukia iš kitiems bankroto proceso dalyviams įstatymu suteiktos kompetencijos ir teismo atliekamos bankroto proceso teisėtumo priežiūros. Bankroto procese siekiama apsaugoti ne tik kreditorių visumos, bet ir kiekvieno individualaus kreditoriaus interesus nuo galimo jo teisių pažeidimo kreditorių daugumos veiksmais, taip pat bankrutuojančio skolininko interesus. Kasacinio teismo praktikoje pabrėžiama, kad nors pagal bankroto procedūrų teisinio reglamentavimo prasmę iškėlus įmonės bankroto bylą pirmenybė teikiama kreditorių finansiniams reikalavimams patenkinti, tačiau ir tokiu atveju turi būti racionaliai vadovaujama kreditoriaus ir skolininko pareigų ir interesų pusiausvyros principu. Neneigiant kreditoriaus prioritetinių teisių bankroto procedūrose, kreditoriaus interesus negali neproporcingai dominuoti ar net lemti situaciją, kai neatsižvelgiama į kitų su įmonės bankroto procedūromis susijusių ir teisėtą interesą turinčių asmenų teises ir teisėtus interesus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 5 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-370-248/2019, 50 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).

42. Užtikrinant šios nutarties 41 punkte aptartų tikslų įgyvendinimą esminis vaidmuo tenka bankroto administratoriui. Kasacinio teismo ne kartą pažymėta, kad bankroto administratorius yra ypatingą teisinę padėtį bankroto procese turintis bankroto proceso dalyvis, nuo kurio veiksmų sąžiningumo ir aktyvumo priklauso kreditorių ir skolininko interesų apgynimas. Kadangi iš esmės visos bankroto įstatymo nuostatos nukreiptos į tikslą kaip galima operatyviau užbaigti bankroto procedūras, patenkinti kreditorių reikalavimus ir kiek įmanoma išsaugoti skolininko turtą, visi administratoriaus veiksmai turi būti nukreipti šiems tikslams pasiekti ir tam trukdančioms kliūtims šalinti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-399-219/2018, 29 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika). Skirtingai nuo įmonės kreditorių, bankroto procese siekiančių savo asmeninių turtinių interesų apsaugos, bankroto administratorius gina tiek kiekvieno iš įmonės kreditorių, tiek pačios bankrutuojančios (bankrutavusios) įmonės interesus (būdamas vienintelis jos atstovas bankroto procese), siekdamas atitinkamų interesų pusiausvyros; jis taip pat turi pareigą užtikrinti bankroto procedūrų teisėtumą ir įmonės skolininkės turto apsaugą. Bankroto administratorius privalo tinkamai organizuoti bankrutuojančios įmonės veiklą bei stengtis išsaugoti kuo daugiau įmonės turto, iš kurio būtų tenkinami kreditorių finansiniai reikalavimai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 29 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-576-687/2016, 15 punktas).

43. Bankrutavusios įmonės turto pardavimo proceso metu bankroto administratorius yra saistomas ne tik *JB/* nuostatų, bet ir profesinės rūpestingumo pareigos, siejamos su įpareigojimu veikti išskirtinai kreditorių ir bankrutuojančios (bankrutavusios) įmonės interesais. Bankroto administratorius turi pareigą įvertinti bankrutuojančios įmonės parduodamo turto pobūdį ir siekti jo pardavimo už kainą, kuri labiausiai atitiktų kreditorių ir bankrutuojančios (bankrutavusios) įmonės interesus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 31 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-399-219/2018, 30 punktas).

44. Kasacinis teismas taip pat yra pažymėjęs, kad *JB/* normos, reglamentuojančios administratoriaus funkcijas ir įgaliojimus, yra imperatyviojo pobūdžio. Šių normų reikalavimai negali būti keičiami nei pavidimo sutartimi, nei konkrečiais kreditorių susirinkimo ar kreditorių komiteto nutarimais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. gruodžio 7 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-650/2005). Būdamas atsakingas už bankroto procedūrų teisėtumą ir gindamas visų kreditorių ar jų dalies arba bankrutuojančios (bankrutavusios) įmonės interesus, bankroto administratorius privalo kreditorių susirinkimo (komiteto) nutarimus vertinti teisės normų aspektu ir kreiptis į bankroto bylą nagrinėjančią teisumą dėl įstatymo reikalavimų neatitinkančių nutarimų panaikinimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gegužės 12 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-253-219/2017, 29 punktas). Be to, susiklosčius situacijai, kai kreditorių susirinkimas vengia įgyvendinti savo kompetenciją, jei tokia situacija gali pažeisti pačių kreditorių interesus bei trukdyti bankroto bylos eigai, bankroto administratorius, gindamas visų kreditorių, taip pat bankrutuojančios įmonės teises ir interesus, turi atitinkamai reaguoti į kreditorių susirinkimo neveikimą, siekdamas sklandaus bankroto procedūrų vykdymo ir įmonės skolininkės turto apsaugos (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. balandžio 19 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-196-313/2017 29 punktą).

45. Apibendrinant išdėstytus argumentus darytina išvada, kad ta aplinkybė, jog tam tikrų klausimų sprendimas įstatymu priskirtas išimtinai kreditorių susirinkimo kompetencijai, neatleidžia bankroto administratoriaus nuo pareigos imtis visų reikiamų priemonių siekiant užtikrinti įmonės skolininkės interesus ir jos turto apsaugą, juolab kad, kaip jau minėta, bankroto administratorius yra vienintelis įmonės skolininkės interesų atstovas bankroto procese, o įmonės kreditoriai, siekiantys savo turtinių interesų patenkinimo, įmonei skolininkei ir jos interesams neatstovauja. Taigi, nors *JB/* nuostatos nesuteikia teisės bankroto administratoriui savo nuožiūra spręsti dėl bankrutuojančios įmonės turto pardavimo kainos ir tvarkos, bankroto administratorius, vykdydamas jam tenkančią pareigą ginti visų kreditorių

interesus ir kiek įmanoma išsaugoti skolininko turtą, privalo imtis atitinkamų veiksmų (organizuoti turto pardavimo klausimo svarstymą kreditorių susirinkime, prireikus kreiptis į bankroto bylą nagrinėjantį teismą dėl atitinkamų sprendimų priėmimo), jei jie yra būtini bankrutuojančios įmonės turto vertei išsaugoti.

46. Spręsdamas dėl situacijos, kai kreditorių susirinkimas tinkamai neįgyvendina savo kompetencijos spręsti dėl bankrutuojančios įmonės turto pardavimo kainos ir tvarkos, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pažymėjęs, kad tokiu atveju į teismą su pasiūlymu dėl konkrečios pardavimo tvarkos ir kainos nustatymo turi teisę kreiptis bet kuris kreditorius, kuris yra suinteresuotas turto realizavimu. Tuo tarpu bankroto administratorius tokiu atveju turi pareigą kreiptis į teismą dėl konkrečios turto pardavimo kainos ir tvarkos nustatymo arba su pasiūlymu, kaip kitu būdu elgtis su turto. Ši jo pareiga išplaukia iš bendrosios administratoriaus pareigos ginti visų kreditorių ir skolininko interesus (*JB/ 11* straipsnio 3 dalies 14 punktas) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *e3K-3-196-313/2017*, 29 punktas). Kadangi turto realizavimas už kuo didesnę kainą aktualus ne tik bankrutuojančios įmonės kreditoriams, bet ir bankroto administratoriaus atstovaujamai įmonei skolininkei, šios bankroto administratoriaus pareigos negali pašalinti aplinkybė, jog nė vienas iš kreditorių teise inicijuoti turto realizavimo klausimo sprendimą tinkamai nepasinaudojo.

47. Teisėjų kolegija taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad tam, jog kreditorių susirinkimas galėtų įgyvendinti jam priskirtą kompetenciją spręsti dėl bankrutuojančios įmonės turto pardavimo kainos ir tvarkos, turi būti sudarytos atitinkamos prielaidos, t. y. kreditorių susirinkimui turi būti pateikta informacija apie įmonės turimą turtą, kurį įstatymų nustatyta tvarka valdo būtent bankroto administratorius (*JB/ 11* straipsnio 3 dalies 3 punktas) ir kurio sudėtis įmonės kreditoriams gali ir nebūti žinoma, bei sudarytos sąlygos kreditoriams susirinkti. Atsižvelgiant į tai, byloje nustatyta aplinkybė, kad atsakovė nesiėmė būtinų veiksmų šaukti bendrovės kreditorių susirinkimus (kreditoriui AB Šiaulių bankui pateikus pasiūlymą dėl ginčo automobilių pardavimo, dėl kurio balsuojama nebuvo, kitas kreditorių susirinkimas, kuriame šis klausimas buvo svarstomas, atsakovės buvo sušauktas daugiau nei po dvejų metų nuo pasiūlymo pateikimo), bylą nagrinėjusių teismų pagrįstai buvo įvertinta kaip neteisėtas atsakovės neveikimas, pasireiškiantis, be kita ko, rūpestingumo pareigos nevykdymu. Atsakovės nurodoma aplinkybė, kad pagal *JB/* nuostatas inicijuoti kreditorių susirinkimo sušaukimą turėjo teisę ir patys ieškovės kreditoriai, nurodytos išvados pagrįstumo nepaneigia, kadangi, pirma, būtent atsakovei, o ne bendrovės kreditoriams, teko pareiga išsaugoti jos žinioje esantį ieškovei priklausantį pagal prigimtį greitai nuvertėjantį turtą, antra, teisę reikalauti sušaukti kreditorių susirinkimą pagal *JB/* nuostatas turi ne visi bendrovės kreditoriai (*JB/ 22* straipsnio 3 dalis), tuo tarpu bankroto administratoriaus pareiga yra ginti visų bendrovės kreditorių (tarp jų – ir neturinčių kreditorių susirinkimo sušaukimo iniciatyvos teisės) bei pačios bankrutuojančios įmonės, kuri ir pareiškė ieškinį nagrinėjamoje byloje, interesus.

48. Kasaciniame skunde taip pat teigiama, kad ginčo automobilius ne realizuojant, o juos naudojant ieškovės administravimo tikslams, buvo mažinamos bankroto administravimo išlaidos, todėl tai buvo ne žalinga, o naudinga tiek ieškovei, tiek jos kreditoriams. Teisėjų kolegija pažymi, kad ši atsakovės nurodoma aplinkybė yra fakto klausimas, kurio kasacinis teismas netiria, patikrindamas tik tai, ar bylą nagrinėję teismai, spręsdami dėl tam tikros aplinkybės (ne)egzistavimo, nepažeidė įrodinėjimo procesą reglamentuojančių proceso teisės normų (*CPK 353* straipsnio 1 dalis).

49. Civilinėje byloje kiekviena šalis turi įrodyti aplinkybes, kuriomis remiasi savo reikalavimams bei atsikirtimams pagrįsti, išskyrus aplinkybes, kurių nereikia įrodinėti (*CPK 12, 178* straipsniai). Priešingai nei teigiama kasaciniame skunde, procesinė pareiga įrodyti, kad atsakovės žinioje esantis ieškovės turtas buvo naudojamas išimtinai ieškovės interesais ir kad tokiu būdu buvo išvengta didesnės žalos ieškovei ir jos kreditoriams atsiradimo (administravimo išlaidos, kurių galimai buvo išvengta, būtų buvę didesnės, nei byloje nustatytas ginčo automobilių nuvertėjimas), nagrinėjamoje byloje teko būtent atsakovei, todėl, atsakovei tokių įrodymų teismui nepateikus, teisėjų kolegija neturi pagrindo konstatuoti buvus įrodinėjimo taisyklių pažeidimą, nulėmusį neteisėtų teismų procesinių sprendimų priėmimą.

50. Kasacinio skundo argumentas, kad nei Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. gegužės 20 d. nutartyje, nei Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2017 m. sausio 4 d. išvadoje Nr. D4-11, kuriomis, be kita ko, vadovavosi bylą nagrinėję teismai spręsdami dėl atsakovės veiksmų neteisėtumo, nepripažinta, kad bankrutuojančiai įmonei priklausančius automobilius atsakovė naudojo neteisėtai, neturi įtakos šioje byloje priimtų teismų procesinių sprendimų teisėtumui ir pagrįstumui. Spręsdami dėl atsakovės veiksmų neteisėtumo bylą nagrinėję teismai vadovavosi byloje surinktų įrodymų visetu, taip pat ir aptariamuose dokumentuose nustatytais aplinkybėmis, kad atsakovė nevykdė savo pareigos ir nesiėmė būtinų veiksmų šaukti bendrovės kreditorių susirinkimus, organizuoti kuo greitesnį ir efektyvesnį įmonės turto pardavimą ir tokiu būdu pažeidė *JB/* nuostatas, o šie atsakovės veiksmai lėmė ieškovei priklausančio turto nuvertėjimą ir su tuo susijusią žalą ieškovei.

51. Apibendrinama išdėstytus argumentus teisėjų kolegija sprendžia, kad bylą nagrinėję teismai tinkamai aiškino ir taikė materialiosios ir proceso teisės normas, spręsdami dėl neteisėtų veiksmų kaip atsakovės civilinės atsakomybės sąlygos, ir kad su tuo susijusios bylą nagrinėjusių teismų išvados yra pagrįstos.

Dėl žalos fakto ir dydžio

52. Atsakovė kasaciniu skundu taip pat ginčija bylą nagrinėjusių teismų išvadas dėl ieškovei padarytos žalos fakto ir dydžio. Teisėjų kolegija pažymi, kad padarytos žalos (nuostolių) dydis yra faktinės bylos aplinkybės, kurios nustatomos nagrinėjant bylą pirmosios ir apeliacinės instancijos teisme, o kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių (*CPK 353* straipsnio 1 dalis), tačiau patikrina apskųstus teismų procesinius sprendimus teisės taikymo aspektu, t. y. ar teismai, nustatydami faktines bylos aplinkybes, nepažeidė įrodinėjimo ir įrodymų įvertinimo taisyklių.

53. *CPK 178* straipsnio nuostata, įtvirtinanti šalių įrodinėjimo pareigą, reiškia ne tik reikalavimą teikiančios šalies pareigą pateikti jos reikalavimą patvirtinančius įrodymus, bet ir kitos šalies, nesutinkančios su jai reiškiamu reikalavimu, pareigą pateikti jos atsikirtimus patvirtinančius įrodymus. Šiuo aspektu vien šalies išreikšta abejonė kitos šalies pateikto įrodymo tinkamumu ar patikimumu nėra pakankama – teismui turi būti pateikiami *CPK* reikalavimus atitinkantys įrodymai, paneigiantys kitos šalies pateiktus įrodymus. Civilinėje teisėje įrodymų pakankamumo problema spėjama remiantis tikimybių pusiausvyros principu: faktas gali būti pripažintas įrodytu, jeigu šalies, kuri juo remiasi, pateikti įrodymai leidžia daryti labiau tikėtiną išvadą jį esant, negu jo nesant (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 18 d. nutarties civilinėje byloje Nr. *3K-3-283-695/2016* 42–44 punktus).

54. Nustatydami ginčo automobilių rinkos vertę atsakovės valdymo laikotarpio pradžioje teismai rėmėsi ieškovės pateiktomis duomenimis apie AB Šiaulių banko 2013 m. gegužės 8 d. ieškovės kreditorių susirinkimui pasiūlytas šio turto pardavimo kainas, taip pat ieškovės bylą nagrinėjant pakartotinai pateiktomis VŠĮ „Emprekis“ pažymomis, tuo tarpu ginčo automobilių rinkos vertę atsakovės valdymo laikotarpio pabaigoje pripažino šių automobilių faktinę pardavimo kainą. Teismo siūlymo skirti ekspertizę ginčo automobilių rinkos vertei nustatyti šalys atsisakė.

55. Atsakovės vertinimu, byloje surinkti įrodymai nepagrindžia tikrosios ginčo automobilių rinkos vertės ir jos pokyčio, todėl, atsižvelgiant į tai, kad procesinė pareiga įrodyti padarytos žalos faktą ir dydį tenka ieškovei, ieškovės reikalavimas dėl žalos atlyginimo teismų turėjo būti atmestas. Teisėjų kolegija neturi pagrindo sutikti su šiais atsakovės argumentais.

56. *CK 6.249* straipsnio, reglamentuojančio žalos (nuostolių) nustatymą, 1 dalyje įtvirtinta taisyklė, kad tais atvejais, kai šalis nuostolių dydžio negali tiksliai įrodyti, jų dydį nustato teismas; tai reiškia, kad tuo atveju, kai žalos padarymo faktas, kaip pagrindas prievolei dėl žalos atlyginimo atsirasti, yra įrodytas, ieškinys dėl žalos atlyginimo negali būti atmestas tik tuo pagrindu, kad suinteresuota šalis tinkamai neįrodė patirtų nuostolių dydžio (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *e3K-3-270-915/2018*, 28 punktus). Kartu ši nuostata negali būti aiškinama kaip įpareigojanti teismą visais atvejais savo iniciatyva rinkti įrodymus priteistinių nuostolių dydžiui nustatyti. Teismas, taikydamas *CK 6.249* straipsnio 1 dalį, turi paisyti rungimosi civiliniame procese principo (*CPK 12* straipsnis). Pateikti nuostolių dydį patvirtinančius ar paneigiančius įrodymus yra ginčo šalių pareiga (*CPK 12, 178* straipsniai) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *3K-3-460/2008*; 2010 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *3K-3-118/2010*).

57. Atsakovė, nesutikdama su ieškovės įrodinėjama ginčo automobilių rinkos vertę 2013 m. gegužės mėn., jokių įrodymų, paneigiančių ieškovės šiai aplinkybei įrodyti pateiktus įrodymus (t. y. patvirtinančių kitokią, nei ieškovės įrodinėjama, ginčo automobilių rinkos vertę), teismui nepateikė, todėl bylą nagrinėję teismai pagrįstai dėl ginčo automobilių rinkos vertės sprendė pagal ieškovės pateiktus įrodymus. Priešingai nei teigiama kasaciniame skunde, tokiu būdu nebuvo nukrypta nuo Klaipėdos apygardos teismo 2019 m. sausio 10 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. *e2A-34-479/2019* pateiktų išaiškinimų, kadangi dėl ginčo automobilių rinkos vertės 2013 m. gegužės mėn. šiuo atveju buvo sprendžiama ne vien pagal kreditoriaus pasiūlytą turto pardavimo kainą, bet ir pagal ieškovės papildomai pateiktus įrodymus dėl analogiškų automobilių rinkos vertės atitinkamu laikotarpiu. Tuo tarpu atsakovė, teigdama, kad jai perduoti automobiliai buvo su trūkumais, jokių įrodymų, patvirtinančių šių galimai egzistavusių trūkumų konkrečią įtaką ginčo automobilių rinkos vertei, teismui nepateikė (*CPK 178* straipsnis). Atsakovė taip pat nepagrįstai teigia, kad Klaipėdos apygardos teismo 2019 m. sausio 10 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. *e2A-34-479/2019* buvo konstatuota, jog ginčo automobiliai atsakovės buvo pagerinti; priešingai, ši aplinkybė gražinta spresti bylą iš naujo nagrinėsiančiam teismui akcentuojant, jog įrodymus dėl ginčo automobilių galimo pagerinimo teismui turėtų pateikti atsakovė (Klaipėdos apygardos teismo 2019 m. sausio 10 d. nutarties civilinėje byloje Nr. *e2A-34-479/2019* 20 punktus). Bylą nagrinėję teismai pripažino, kad atsakovės pateiktos PVM sąskaitos faktūros neįrodo būtent ginčo automobilių remonto fakto. Kasaciniame skunde nepateikta argumentų, leidžiančių abejoti šios bylą nagrinėjusių teismų išvados pagrįstumu.

58. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos *turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo*, reglamentuojančio turto arba verslo vertės nustatymo principus, 2 straipsnio 10 punktu, turto rinkos vertė – apskaičiuota pinigų suma, už kurią galėtų būti parduotas turtas vertinimo dieną, sudarius tiesioginį komercinį sandorį tarp norinčių turtą parduoti ir norinčių turtą pirkti asmenų po šio turto tinkamo pateikimo į rinką, jeigu abi sandorio šalys veiktų dalykiškai, be prievartos ir nesąlygojamos kitų sandorių bei interesų. Atsižvelgiant į tai, realūs turto pardavimo sandoriai gali būti

teismo vertinami kaip vienas iš įrodymų konkretaus turto rinkos vertei nustatyti. Ginčo šalis, teigianti, kad turtas buvo perleistas už kainą, neatitinkančią turto rinkos vertės, turi procesinę pareigą pateikti teismui tai patvirtinančius įrodymus (*CPK 178* straipsnis). Atsakovė, teigdama, kad ginčo automobiliai buvo parduoti už mažesnę kainą, nei jų reali rinkos vertė pardavimo momentu, galimai esant neteisėtam susitarimui su UAB „Autotechnum“, jokių šias aplinkybes patvirtinančių įrodymų teismui nepateikė, tuo tarpu ieškovė pateikė teismui įrodymus, kad 2017 m. sausio 16 d. ieškovės kreditorių susirinkimo metu patvirtintomis pardavimo kainomis ginčo automobilių parduoti nepavyko, kadangi varžytynės, paskelbtos 2017 m. vasario 10 d. ir 2017 m. balandžio 7 d., neįvyko, todėl nėra pagrindo spręsti, kad būtų nagrinėję teismai, ginčo automobilių rinkos vertę 2016 m. lapkričio 2 d. pripažindami jų realią pardavimo kainą, pažeidė įrodinėjimo procesą reglamentuojančias proceso teisės normas.

59. Teisėjų kolegija neturi pagrindo sutikti ir su atsakovės argumentais, kad sprendami dėl ginčo automobilių rinkos vertės būtų nagrinėję teismai turėjo vadovautis Lietuvos Respublikos *pelno mokesčio įstatymo 18–19* straipsniais, kadangi šių straipsnių nuostatos reglamentuoja ilgalaikio turto nusidėvėjimo arba amortizacijos sąnaudas kaip leidžiamus atskaitymus pelno mokesčio tikslais, tačiau nėra skirtos reguliuoti turto rinkos vertės nustatymą.

60. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad kasacinio skundo argumentai neteikia pagrindo pripažinti, jog būtų nagrinėję teismai pažeidė įrodinėjimo procesą reglamentuojančias proceso teisės normas, sprendami dėl ieškovei padarytos žalos fakto ir dydžio kaip atsakovės civilinės atsakomybės sąlygų.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

61. Teisėjų kolegija, patikrinusi skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutartį teisės taikymo aspektu, nekonstatavo *CPK 346* straipsnyje nurodytų pagrindų, sudarančių pagrindą naikinti ar pakeisti skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutartį, todėl ji paliktina nepakeista (*CPK 359* straipsnio 3 dalis).

62. Ieškovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo priteisti iš atsakovės kasaciniame teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, tačiau jų dydį patvirtinančių įrodymų nepateikė, todėl toks ieškovės prašymas negali būti tenkinamas (*CPK 98* straipsnio 1 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos *civilinio proceso kodekso 359* straipsnio 1 dalies 1 punktu, *362* straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. rugpjūčio 1 d. nutartį palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Goda Ambrasaitė-Balynienė

Gediminas Sagatys

Dalia Vasarienė

Paminėta tekste:

Bylos:

3K-3-1040 Dėl kylančio iš rangos teisinių santykių įsiskolinimo priteisimo.

3K-3-650 Dėl likviduojamos UAB „Baltic retail“ kreditorių komiteto 2004 m. vasario 3 d. nutarimų panaikinimo.

3K-3-460/2008 Dėl nuostolių atlyginimo.

3K-3-118/2010 Dėl žalos atlyginimo.

3K-3-508/2010 Dėl įmonės bankroto administratoriaus veiklos padarytų nuostolių atlyginimo

3K-3-6/2012 Dėl varžytynių akto pripažinimo negaliojančiu ir nuostolių atlyginimo

3K-3-506/2012 Dėl bankroto administratoriaus civilinės deliktinės atsakomybės už žalą, padarytą atliekant bankroto procedūras

3K-3-173/2013 Dėl žalos atlyginimo

3K-3-605/2014 Dėl žalos atlyginimo

3K-3-382-313/2015 Dėl bankrutavusios akcinės bendrovės „Sunonis“ 2014 m. birželio 9 d. kreditorių susirinkimo nutarimo pripažinimo negaliojančiu

3K-3-653-695/2015 Dėl žalos atlyginimo priteisimo

3K-3-283-695/2016 Dėl palūkanų, neturtinės žalos priteisimo ir sandorių pripažinimo negaliojančiais

2-1501-186/2016 Dėl kreditorių susirinkimo nutarimų panaikinimo

3K-3-576-687/2016 Dėl nuostolių atlyginimo

e3K-3-196-313/2017 Dėl 2016 m. balandžio 5 d. ir 2016 m. balandžio 28 d. kreditorių susirinkimo nutarimų panaikinimo

3K-3-253-219/2017 Dėl bankrutavusios įmonės nekilnojamojo turto pardavimo tvarkos panaikinimo

e3K-3-142-690/2018 Dėl naujai bankrutuojančios įmonės kreditorių sąrašė patvirtintų kreditorių teisės skųsti iki jų įstojimo į bylą priimtus kreditorių susirinkimo nutarimus

e3K-3-270-915/2018 Dėl teisės normų, reglamentuojančių administracinio teisės pažeidimo byloje nustatytų faktų prejudicinę galią civilinėje byloje, įrodinėjimo pareigą, didesnio pavojaus šaltinio pada

e3K-3-399-219/2018 Dėl teisės normų, reglamentuojančių bankroto administratoriaus vaidmenį ir pareigas; bankrutavusios įmonės turto pardavimą; bei įrodymų vertinimą dėl ginčijamais sandoriais perleist

e2A-34-479/2019 Dėl žalos atlyginimo

e2A-387-241/2019 Dėl žalos atlyginimo

Teisės aktai:

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Šeštoji knyga. Prievolių teisė

6.246 str. Neteisėti veiksmai

6.247 str. Priežastinis ryšys

6.248 str. Kaltė kaip civilinės atsakomybės sąlyga

6.249 str. Žala ir nuostoliai

6.264 str. Samdančio darbuotojus asmens atsakomybė už žalą, atsiradusią dėl jo darbuotojų kaltės

Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas

18 str. Ilgalaikio turto nusidėvėjimo arba amortizacijos sąnaudų

19 str. Nusidėvėjimo arba amortizacijos skaičiavimo apribojimai

Lietuvos Respublikos investicinių bendrovių įstatymas

11 str. Investicinės kintamojo kapitalo bendrovės investicijų portfelio vertės padidėjimo ir investicijų pajamų paskirstymas

33 str.

Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymas

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas

12 str. Rungimosi principas

98 str. Išlaidų advokato ar advokato padėjėjo pagalbai apmokėti atlyginimas

178 str. Įrodinėjimo pareiga

179 str. Teismo veiksmai įrodinėjimo procese

182 str. Atleidimas nuo įrodinėjimo

185 str. Įrodymų įvertinimas

346 str. Įsiteisėjusių teismo sprendimų, nutarčių peržiūrėjimo kasacine tvarka pagrindai

353 str. Bylos nagrinėjimo ribos

359 str. Kasacinio teismo teisės

Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso patvirtinimo“

359 str. Atstovavimas

362 str. Bylos nagrinėjimas kasacinės instancijos teismo posėdyje

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas

Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas

10 str. Bankroto bylos iškėlimas teisme

11 str. Įmonės administratorius

22 str. Kreditorių susirinkimo sušaukimas

23 str. Kreditorių susirinkimo teisės

24 str. Kreditorių susirinkimo nutarimų priėmimo tvarka

33 str. Turto pardavimo ir perdavimo tvarka